

Asia: VN/11385/2020

Hiilineutraali Suomi 2035 – kansallisen ilmasto- ja energiastrategian luonnos

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan taho

Muu taho

Mikäli vastasit "muu taho", voit tarkentaa vastaustasi tässä

Maakuntaliitto

LAUSUNTO

-

- **Mikäli vastasit yhtyväsi toisen tahon lausuntoon, täsmennä mistä tahosta on kyse**

-

1) Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen ja nielujen kasvattaminen (strategian luku 2.1)

Yhdyn tämän osa-alueen linjauksiin

Avoin vastaus kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä ja nielujen kasvattamista koskien

Päästövähennyksiä tulee ensisijaisesti tavoitella kunkin sektorin omilla päästövähennystoimilla, ei joustoilla. Joustoihin liittyy suurta epävarmuutta ja kaikkien sektoreiden osallistuminen on myös oikeudenmukaisuuskysymys. Maankäyttösektorilla on huomioitava hiilinielujen –ja varastojen kasvattaminen ensisijaisesti keinoilla, jotka samalla tukevat luonnon monimuotoisuustavoitteita.

Yhtenä keinona päästövähennysten ja samalla paikallisen elinkeinotoiminnan uudistamiseksi tulisi huomioida vahvemmin vapaaehtoisen kompensatiokaupan edistäminen. Lapilla on tahtotila edistää tätä ja toimia myös pilottialueena esimerkiksi tuuliatlasta vastaavan hiiliatlaksen perustamisessa. Vapaaehtoista kompensatiokauppaa tällä hetkellä jarruttaa kuitenkin kaksoislaskenta, jossa saavutettu hiilinielu lasketaan sekä päästöjä kompensoivan yrityksen, että valtion nielutavoitteiden hyväksi. Toisaalta hiilinielujen omistajat eivät kuitenkaan saa korvausta valtion hiilensidontatavoitteisiin laskettavien hiilinielujen ylläpidosta. Päästöjään kompensoivan yrityksen hiilineutraaliusväittämän tulisi perustua sellaisiin ilmastohyötyihin, joita valtio ei laske omaan

tavoitteeseensa, ja kompensatiopalveluja tarjoavan yrityksille tulisi luoda edellytykset tarjota aidosti lisäistä hiilensidontaa. Koska ongelma on globaali, tulisi Suomen aktiivisesti edistää joka tapauksessa käytäntöjen yhtenäistämistä ja suunniteltua rekisterin käyttöönottoa tulisi nopeuttaa, Lappi on kiinnostunut toimimaan tässäkin kokeilualueena.

Lisäksi puurakentamiseen tulisi suunnata informaatio-ohjauksen ja suunnitteluun kohdentuvien tukien lisäksi tukimuotoja sekä rakentamiseen että kotimaisen puun saattamiseksi kotimaisille markkinoille.

2) Uusiutuvan energian edistäminen (strategian luku 2.2)

Yhdyn tämän osa-alueen linjauksiin

Avoin vastaus uusiutuvan energian edistämistä koskien

Pitkistä etäisyyksistä johtuvasta liikkumisen välttämättömyydestä ja julkisen liikenteen heikosta saatavuudesta johtuen yksityisautoilu on Lapissa välttämätöntä. Lapissa yksityisautoilun autokannan uusiutumista vähäpäästöiseksi hidastaa myös koko maahan verrattuna keskiarvoa suurempi pienituloisten suhteellinen määrä. Lisäksi autokannan muuttumista päästöttömäksi tai vähäpäästöiseksi hidastaa biokaasutuotannon ja -jakeluverkoston puute ja sähköautojen latausinfra heikkous, etenkin suurten taajamien ulkopuolella. Nämä tekijät on huomioitava liikenteen päästöjen vähentämisessä.

Keskeistä liikkumisen päästöjen vähentämisessä on huomioida myös vihreän siirtymän vaatimien raaka-aineiden liikkumisen mahdollistaminen sekä huoltovarmuuden turvaaminen logistiikka parantavilla ja tehostavilla liikennejärjestelmän investoinneilla. Lapin osalta Valtion väyläverkon investointiohjelma tarjoaa Lapille vain murusia ja vie siten pohjaa pois vihreältä siirtymältä ja heikentää koko Suomen huoltovarmuutta. Lapin liiton hallitus on todennut, että ohjelmassa ei huomioida Lapin liikennejärjestelmän erityispiirteitä, eikä Lapin elinkeinoelämän nykyisiä tarpeita puhumattakaan mahdollisista uusista investoinneista mm. kaivos- ja metsäteollisuuteen. Myös alueiden välinen tasapuolisuus ei millään tavalla toteudu investointiohjelmassa ja tässä muodossaan se uhkaa jättää harvaan asutut alueet heitteille liikenneväylien kehittämisessä. Liikenteen ilmastotoimissa tulee huomioida väylien kunnossapidon edellytykset ja rautatieliikenteen kehittäminen myös Lapissa.

Maakuntien rooli tulisi tunnistaa valtion ja kunnan ohella kestävän liikkumisen edistäjänä erityisesti maakunnallisten liikennejärjestelmätöiden kautta. Tällä hetkellä Fossiilittoman liikenteen tiekartassa on tunnistettu ainoastaan valtion ja kuntien rooli: ”Yhteistyössä valtion ja kuntien kesken edistetään kestävästä liikennettä kuten kävelyä ja pyöräilyä, joukkoliikennettä ja liikenteen erilaisia palveluita”

Valtion tulisi yhdessä maakunnan kanssa laatia ja toimeenpanna suunnitelma Lapin liikenteen käyttövoiman muuttamiseksi vähäpäästöiseksi ja samalla vihreän siirtymän ja huoltovarmuuden vaatima tehokas logistiikka mahdollistaen. Lisäksi tulee harkita sähköautoilun tukien porrastamista siten että suurin tuki kohdistuisi alueille joissa sähköautoiluun siirtyminen on haasteellisinta ja autoilu välttämätöntä. Sähköautojen hankintatuen tasossa olisi myös otettava huomioon se, että pitkien etäisyyksien alueilla autolta vaaditaan pidempää toimintasädettä, mikä tarkoittaa kalliimpaa hintaa. Päästöttömään liikenteeseen siirtymisen oikeudenmukaisuuden turvaamiseksi tulisi myös

harkita korotettuja tukia pienituloisille sekä päästövähennystoimista aiheutuvien kohtuuttomien haittojen kompensointia.

Uusiutuvien liikennepolttoaineiden jakelun tavoite ei näytä riittävän synnyttämään riittävää tuotanto- ja jakelukapasiteettia esim. biokaasulle harvaan asutuilla alueilla. Biokaasutuotannossa jakelun tavoite palvelee suurten tuotantolaitosten syntyä alueilla, joissa on riittävän suuria ja riittävän tiheässä maataloja. Tästä syytä on otettava käyttöön tukimuotoja, jotka huomioivat erityisesti harvan asutuksen alueiden erityispiirteet ja niistä johtuvat ongelmat. Biokaasun tuotannon ja jakelun kehittämiskäytännöissä on otettava huomioon, mahdollistettava ja tuettava alueiden erilaisista olosuhteista johtuvia, sekä yhdyskuntajätteen että maatalouden biohajoavien jätteen biokaasutuotannon erilaisia ratkaisumalleja. Pitkien välimatkojen vuoksi tulee myös etsiä ratkaisuja mm. kotitalouksien ja elinkeinotoiminnan biojätteen keruun ja kuljetusten yhdistämisen esteiden poistamiseksi sekä laitoslajittelun kehittämiseksi. Lisäksi tulee mahdollistaa ja panostaa maatalouden biohajoavien jätteen yhteisen, hajautetun ja liikkuvan biokaasun tuotantomallin kehittämiseen. Lisäksi, liikenteen käyttövoiman muutoksen edistämiseksi kaasuautojen tukea tulisi suunnata myös linja-autoille.

Joukkoliikenteen edellytyksiä tulee tukea ja kehittää myös suurten ja keskisuurten kaupunkiseutujen ulkopuolisilla alueilla. Myös matkailun, monipaikkaisuuden ja etätöiden tarpeet on otettava tässä huomioon. Nykyinen tukijärjestelmä julkisen liikenteen järjestämiseen harvaan asutuilla alueilla on tasakorotuksesta huolimatta riittämätön, jotta julkisen liikenteen saatavuus - ja hinnat ohjaisivat pois yksityisautoilusta. Lapissa matkailu on merkittävä ihmisten liikuttaja, mutta julkisen liikenteen puuttuessa se ohjautuu yksityisautoiluun ja tilausliikenteeseen, eikä näin edistä julkisen liikenteen kannattavuutta. Valtion tulisi tukea ja kannustaa julkisen liikenteen järjestäjiä ja matkailusektoria käynnistämään yhteisiä kokeiluja ja kehittää kannusteita tilausliikenteen ja julkisen liikenteen tarpeiden yhdistämiseen digitaalisuutta hyödyntäen.

Uusiutuvan energian edistäminen panostamalla uusiin teknologioihin on kannatettavaa. Samalla tulee kuitenkin huolehtia ja kehittää tukimuotoja ns. tavanomaisille investoinneille alueilla ja kohteissa, joihin uusi teknologia ei markkinaehtoisesti ole päästövähennysten kannalta riittävän nopealla aikataululla ratkaisu.

Tuulivoiman edistämiseksi tulisi lisäksi tarjota kansalaisille puolueetonta, luotettavaa informaatiota ja apua tuulivoimahankkeisiin vaikuttamiseen. Tuulivoimahankkeisiin tulisi kehittää perinteistä kuulemistä dialogisempi, tasaveroiseen vuoropuhelun pohjautuva yhteissuunnittelun toimintatapa. Tasaveroisuuden toteutuminen edellyttää paikallisyhteisön voimaannuttamista tiedon ja resurssien tarjoamisella. Sama koskee myös muita vihreän siirtymän investointeja: lupakäsittelyn nopeuttaminen resursseja lisäämällä on kannatettavaa, mutta se ei voi tapahtua kansalaisten osallistumismahdollisuuksia heikentämällä, vaan niitä vahvistamalla.

Bioenergian tuotantoon liittyen tulee kehittää ja ottaa käyttöön energiapuun hintaseuranta vastaavaan tapaan kuin muille puutavara-erille. Metsäbioenergian tuotannossa tulee kiinnittää huomiota raaka-aineen saatavuuteen: tämä edellyttää alempiasteisen tienverkon kuntoon panostamista ja kannusteita, tai markkinaohjausta, jotta hankinta myös pienempimuotoisista ja syrjäisemmistä kohteista olisi kannattavaa.

Tuulivoimarakentamisen osalta strategiassa tulisi paremmin huomioida vaikutukset luontoon, erityisesti elinympäristöjen pirstoutumiseen.

Vetytuotannon kehittämisen osalta on syytä kiinnittää huomiota kansalliseen koordinaatioon sekä maankäytön suunnitteluun vedyn tuotantoon soveltuvien alueiden ja tuotannon vaatiman infran edistäjänä.

Energiatehokkuuden osalta tulisi huomiota kiinnittää myös energiansäästöön kaikessa toiminnassa huomioiden kuitenkin alueiden erilaisuus. Esimerkiksi yksityisautoilua tulee suitsia voimakkaammin alueilla, jolla on mahdollisuus kattavaan julkiseen liikenteeseen ja vastaavasti kehittää tuki/kompensaatiomuotoja vähäpäästöiseen ja välttämättömään yksityis- ja yhteiskäyttöautoiluun - ja sen kehittämiseen alueilla, joilla liikkuminen julkisilla liikenteellä ei ole mahdollista, eikä julkisen liikenteen kehittäminen ole taloudellisesti kannattavaa.

Energianeuvonnan tulisi olla helpommin kansalaisten saatavilla lähipalveluna. Tämä onnistuu parhaiten, jos sillä on riittävän kattava toimipisteverkosto, esim. seutukuntakohtaisesti ja kun palvelua tarjoava taho on kansalaisille entuudestaan tuttu.

Energiayhteisöjen edistämiseksi tulee kiinnittää huomiota isännöitsijöiden osaamiseen ja motivaatioon kannustaa ja neuvoa taloyhtiöiden hallituksia.

3) Vety ja sähköpolttoaineet (strategian luku 2.3)

Yhdyn tämän osa-alueen linjauksiin

Avoin vastaus vetyä ja sähköpolttoaineita koskien

-

4) Energiatehokkuuden edistäminen (strategian luku 2.4)

Yhdyn tämän osa-alueen linjauksiin

Avoin vastaus energiatehokkuuden edistämistä koskien

Energianeuvonta tulisi ulottaa paremmin koko maahan: Lappi on syytä kilpailuttaa omana alueenaan, ei osana pohjoisen suuraluetta, jotta energianeuvonta tavoittaa paremmin koko alueen. Kilpailutuksessa on syytä ottaa huomioon tarjoavan organisaation muut toiminnot ja näin syntyvät synergiahyödyt sekä toimijan tunnettuus ja verkostot alueella.

Autokannan uusiutumisen edistämässä huomioitava alueelliset erot: mitä pidemmät välimatkat, sen kalliimpia sähköautoja tarvitaan, ja tukien tulisi huomioida tämä. Lisäksi on kiinnitettävä huomiota ja ohjattava riittävän tiheän lataus- ja kaasutankkausverkoston syntymiseen: sen lisäksi että tukia kohdistetaan taloyhtiöille, tulee niitä kohdistaa riittävän tasoisena myös yrityksille, julkisyhteisöille ja yhdistyksille (esim. kyläyhdistykset) alueilla, joilla matkailukysyntä huomioiden ei markkinaehtoisesti ei ole syntynyt riittävän kattavaa verkostoa.

Liikenteen energiasiirtymän oikeudenmukaisuuden turvaamiseksi tulee ottaa käyttöön rahoitusinstrumentti, joka tosiasiallisesti mahdollistaa autokannan uusimisen vähävaraisille ja alueille joilla riittävän julkisen liikenteen puuttuessa oman auton käyttö on välttämätöntä.

5) Energian toimitus- ja huoltovarmuus (strategian luku 2.5)

Yhdyn tämän osa-alueen linjauksiin

Avoin vastaus energian toimitus- ja huoltovarmuutta koskien

Yksi keskeinen kotimaisen metsäbioenergian huoltovarmuustekijä on alempiasteisen tiestön kunto, jotta hankinta olisi mahdollista ja kannattavaa myös kaukaisemmilta ja pienialaisimmilta kohteilta. Lisäksi tulisi selvittää, vahvistaisiko kotimaisen, uusiutuvan polttoaineen jakeluvelvoitteen tyyppinen velvoite kaukolämpölaitoksille kotimaisen metsähankkeen tuotannon kannattavuutta, ja vaikuttaisi siten myönteisesti erityisesti Pohjois-Suomessa suuriin metsänhoitorästeihin.

6) Ydinenergian käyttö (strategian luku 2.6)

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

Avoin vastaus ydinenergian käyttöä koskien

-

7) Energiamarkkinoiden kehittäminen (strategian luku 2.7)

Yhdyn tämän osa-alueen linjauksiin

Avoin vastaus energiemarkkinoiden kehittämistä koskien

-

8) Tutkimus, innovointi ja kilpailukyky (strategian luku 2.8)

Yhdyn tämän osa-alueen linjauksiin

Avoin vastaus tutkimusta, innovointia ja kilpailukykyä koskien

-

9) Verotus (strategian luku 2.9)

Yhdyn tämän osa-alueen linjauksiin

Avoin vastaus verotusta koskien

-

10) Ilmastonmuutokseen sopeutumisen vahvistaminen (strategian luku 2.10)

Yhdyn tämän osa-alueen linjauksiin

Avoin vastaus ilmastomuutokseen sopeutumista koskien

Valtion tulisi ohjata ja tukea sopeutumistyötä myös maakuntatasolla: Sopeutumis suunnitelmassa tulisi tunnistaa, mitä on järkevä tehdä kansallisella tasolla ja mitä maakunta- ja kuntatasolla, ottaen huomioon sekä fyysiset että sosio-ekonomiset sopeutumisen tarpeet. Valtion tulisi ohjata maakuntakohtaista sopeutumisen koordinoimista, edistämistä ja toteuttamista työnjaon sopimista ja tukea toimeenpanoa myös maakunta- ja kuntatasolla.

11) EU-vaikuttaminen (strategian luku 2.11)

Yhdyn tämän osa-alueen linjauksiin

Avoin vastaus EU-vaikuttamista koskien

-

1) Ilmastotavoitteiden saavuttaminen (strategian luku 3.1)

Yhdyn tämän osa-alueen arvioihin

Avoin vastaus ilmastotavoitteiden saavuttamista koskien

-

2) Valtiontalousvaikutukset (strategian luku 3.2)

Yhdyn tämän osa-alueen arvioihin

Avoin vastaus valtiontalousvaikutuksia koskien

-

3) Kansantalousvaikutukset (strategian luku 3.3)

Yhdyn tämän osa-alueen arvioihin

Avoin vastaus kansantalousvaikutuksia koskien

-

4) Perus- ja ihmisoikeusvaikutukset (strategian luku 3.4) sekä sukupuolivaikutukset (strategian luku 3.5)

Yhdyn näiden osa-alueiden arvioihin

Avoin vastaus perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia sekä sukupuolivaikutuksia koskien

Arvioista näyttäsi puuttuvan eri toimien perusoikeuksien vaikutusten tarkastelu eri alueilla asuviin ihmisiin ja eri alueiden yrityksiin. Esimerkiksi vaikutusta voi olla liikkumisvapauden toteutumiseen paitsi strategiassa mainittujen erityisryhmien, kuten lasten ja vammaisten osalta, myös eri harvaan asuttujen alueiden ihmisten ja siellä erityisesti näiden erityisryhmien osalta

5) Vaikutus energiajärjestelmään (strategian luku 4)

Yhdyn tämän osa-alueen arvioihin

Avoin vastaus energiajärjestelmävaikutuksia koskien

-

Suomen vetystrategia

Yhdyn tämän osa-alueen arvioihin

Avoin vastaus Suomen vetystrategiaa koskien

-

Avoin vastaus muita Ilmasto- ja energiastrategian osia koskien

Strategiassa tulisi paremmin huomioida vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen. Strategiassa mainitaan, että ilmaston lisäksi vaikutuksia kohdistuu muun muassa ilmansaasteisiin, ihmisten terveyteen, luonnonvarojen käyttöön, luonnon monimuotoisuuteen, maaperään ja vesistöihin sekä ihmisten elinoloihin. Näitä ympäristövaikutuksia käsitellään kuitenkin vain hyvin yleisellä tasolla. Esimerkiksi vaikutukset luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen nousevat esiin vain hakkuiden yhteydessä ja esimerkiksi tuuli- ja aurinkovoimarakentamisen vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen ja elinympäristöjen pirstoutumiseen ovat jääneet tunnistamatta.

Riipi Mika
Lapin liitto

Pesonen Hanna-Leena
Lapin liitto